

El dret a la llengua: reptes i oportunitats

Àmbit 2. Com ens comuniquem?

Lloc: Octubre. Centre de Cultura Contemporània Octubre, València

Data: 18 d'octubre de 2025

Relator: María Palau

Acte celebrat a València en el marc del debat sobre present i futur de la llengua que proposa el Congrés de Cultura Catalana, coorganitzat per Acció Cultural del País Valencià, PEN Català i Congrés de Cultura Catalana (CCC). L'objectiu de la jornada és continuar proposant diversos espais per a abordar un debat profund sobre l'estat actual i els reptes de futur de la nostra llengua. La reflexió té com a punt de partida, en aquesta ocasió, el llibre *El dret a la llengua. Per una nova Declaració Universal de Drets Lingüístics amb perspectiva de futur* (Saldonar, 2024), una obra col·lectiva coordinada per **Vicenta Tasa Fuster** i impulsada pel Comitè de Drets Lingüístics del PEN Català amb la col·laboració del CIEMEN, que té la voluntat de generar un debat per actualitzar i ampliar la Declaració Universal dels Drets Lingüístics de 1996, aprovada a Barcelona.

A la jornada hi han participat diversos experts de l'àmbit de la sociolingüística vinculats a l'acadèmia i l'activisme i tanca un cicle de tres actes que va començar amb *El català una llengua global*, celebrat a Ca

n'Alcover, Palma, el 19 i 20 de setembre, i continuà amb *Jornades de la llengua: on som i on anem?*, que va tenir lloc el 27 i 28 de setembre al Teatre Auditori Alcanar.

La jornada a València completa la programació de tres jornades sobre llengua arreu dels Països Catalans i ha estat inaugurada per representants de les entitats organitzadores, amb dues taules de debat on juristes, lingüistes, activistes i especialistes en llengua i drets lingüístics han reflexionat sobre l'estat present i les perspectives de futur del català als Països Catalans, al mateix temps que han explorat vies d'acció comunes per garantir la pervivència de la llengua i el respecte als drets lingüístics.

El primer espai, *Educació, immigració i drets lingüístics*, s'ha centrat en el paper de l'educació, però també de la societat, en la transmissió de la llengua i en la integració lingüística de les noves generacions de nouvinguts. La segona taula de debat, El futur de la llengua: una qüestió de drets, ha posat el focus en la necessitat de crear conflicte per a assegurar l'ús i la utilitat de la llengua i per a protegir l'exercici dels drets dels seus parlants.

1. Obertura de l'acte

L'acte és obert per Anna Oliver, presidenta d'Acció Cultural del País Valencià; Gustau Muñoz, vicepresident del PEN Català al País Valencià; i Esteve Plantada, director del Congrés de Cultura Catalana.

D'entrada, **Anna Oliver** dona la benvinguda als assistents i destaca la importància de reunir en aquesta jornada a gran part de les persones preocupades per la situació de la llengua i la política lingüística al País Valencià. Reivindica la necessitat d'obrir debats amb calma i construir la cultura de la discrepància des de la cordialitat i l'educació. A més, subratlla que, malgrat que sovint es parla dels reptes i les dificultats, és necessari

també pensar què es pot fer i què cal exigir a futurs governs que creguin en l'autogovern, en el valencià i en el futur del país.

A continuació, pren la paraula **Gustau Muñoz**, qui dona la benvinguda en nom del PEN Català i expressa la satisfacció per poder generar debats a partir del llibre coordinat per Vicenta Tasa, que considera una veritable “caixa d'eines” per abordar una qüestió fonamental. Adverteix que la llengua viu un moment greu a tots els territoris (País Valencià, Catalunya, Illes Balears i fins i tot Andorra) on la seva vitalitat no està garantida, a causa dels canvis socials i demogràfics accelerats que reconfiguren la societat. I lamenta que, al País Valencià, el govern actual actuï de manera insidiosa al revifar polèmiques arxivades i reobrir debats superats sobre la naturalesa i la identitat de la llengua. Per això, reivindica la responsabilitat de les generacions actuals per pensar causes, conseqüències i estratègies per a la llengua, com ja ho van fer les generacions passades durant les dècades dels 60, 70 i 80 del segle passat.

Finalment, **Esteve Plantada** recorda que el procés de reflexió i debats del CCC culminarà el primer semestre del 2026 i significarà el punt d'inici una nova etapa. Després d'agair l'assistència del públic, del qual destaca la diversitat generacional, explica que el Congrés de Cultura Catalana és un moviment de creació col·lectiva de la societat civil per a la societat civil, basat en aliances amb entitats, activistes, institucions i empreses que busca repensar noves eines i proposar un nou escenari per al futur de la nostra societat. Insisteix que, cinquanta anys després del primer Congrés, el context ha canviat, però la necessitat de repensar el futur col·lectiu continua vigent. En aquest sentit, el CCC aspira a formular preguntes per arribar a llocs comuns.

L'obertura conclou amb la presentació d'un breu vídeo explicatiu del Congrés de Cultura Catalana.

2. Educació, immigració i drets lingüístics

Abans de començar les taules de debat, **María Palau**, moderadora d'aquests espais, dona la benvinguda als assistents i lamenta que en l'actualitat encara ens queden molts drets, en aquest cas lingüístics, per conquistar i sobretot molts drets per consolidar i evitar tornar enrere. Seguidament, dona inici la primera taula, Educació, immigració i drets lingüístics. Pren la paraula, en primer lloc, Pere Comelles, professor a l'àrea de portuguès i de lingüística de la Universitat de Barcelona i membre del Grup d'Estudi de Llengües Amenaçades i del Centre de Recerca en Sociolingüística i Comunicació, qui defensa que l'escola no és l'instrument principal d'integració: aquesta responsabilitat recau en la societat. L'escola té un paper important i proporciona eines fonamentals, però no pot assumir tota la responsabilitat d'un procés que és molt més ampli i complex. Puntualitza, a més, que cal definir amb precisió què s'entén per "integrar".

Per la seva part, **Vicenta Tasa**, professora de Dret Constitucional a la Universitat de València, codirectora de la Càtedra de Drets Lingüístics de la Universitat de València i coordinadora del llibre *El dret a la llengua. Per una nova Declaració Universal de Drets Lingüístics amb perspectiva de futur*, coincideix que la societat és qui ha d'integrar, però defensa el paper de l'escola com a eina clau d'integració, especialment en el context del País Valencià, on històricament ha actuat com a espai de protecció de la llengua davant l'absència de polítiques institucionals decidides. En aquest sentit, ressalta que sense l'escola i el suport del professorat i associacions com Escola Valenciana, la supervivència i transmissió del valencià seria molt difícil. L'escola és el primer espai on els infants nouvinguts poden entrar en contacte amb la llengua del país i, per tant, exerceix un rol important en la integració lingüística.

Comelles afegeix que l'escola pot tenir un paper fonamental en l'adquisició de competència lingüística, però no canviar usos, excepte amb mètodes autoritaris inaplicables en una escola democràtica, com aquells que s'han aplicat en el context francès o els imposats durant el franquisme. La seva funció ha de ser garantir l'adquisició de competència en llengües, mentre que els usos reals són determinats per la societat. Tasa reforça que l'escola, a més de transmetre competència i ser un valor refugi per a la llengua en el cas valencià, ha de generar actituds positives envers la llengua i respectar les llengües d'origen dels alumnes per evitar crear un efecte rebot. Al respecte, destaca el paper del professorat perquè l'alumnat entengui que el valencià és la llengua pròpia de l'aula i els serà útil per a comunicar-se, viure, promocionar i treballar.

Sobre quina hauria de ser la llengua vehicular de l'ensenyament, Comelles argumenta que, en contextos amb llengua minoritzada, la llengua vehicular ha de ser aquesta per a garantir competència i equitat real. Ho fonamenta en el principi de compensació del projecte d'immersió català: només així es pot garantir que l'alumnat domini tant el català com el castellà. Sosté que si no som capaços d'aconseguir que tota la ciutadania dels Països Catalans tingui competència lingüística alta en català, s'està qüestionant la justícia lingüística. Tasa explica que el marc constitucional reconeixen l'oficialitat del castellà per damunt d'altres llengües, però recull la cooficialitat de les llengües pròpies del territori segons els seus estatuts d'autonomia. No obstant això, aquesta oficialitat de les llengües històriques està devaluada per la jurisprudència del Tribunal Constitucional, que argumenta que l'única llengua que els espanyols tenen l'obligació de conèixer és el castellà. Aquesta realitat suposa una situació social desigual sobre la llengua cooficial.

Sí està permesa, tant per la Constitució com pel Tribunal Constitucional, la immersió lingüística, que reconeix una llengua predominant a l'ensenyament. Recorda que aquest model ha estat legitimat

a Catalunya, però al País Valencià no s'ha arribat a aplicar mai la immersió lingüística. Subratlla la importància de les polítiques d'immersió per assegurar que l'alumnat adquireixi competència en la llengua pròpia del territori i recorda que, tot i l'oficialitat, els usos lingüístics es veuen condicionats per les polítiques lingüístiques i la societat. Perquè, apunta, és molt difícil salvar una llengua que no vol salvar-se. Comelles aposta per fer una interpretació molt favorable de la Constitució al voltant de l'obligatorietat de les llengües cooficials, i afegeix que, al marge de les polítiques lingüístiques, la societat és la que realment canvia els usos lingüístics.

Tasa remarca que la Constitució recull l'obligació de coneixement, però no d'utilització del castellà, però el problema radica en la no obligatorietat de coneixement de les altres llengües. I diferencia entre el dret individual i el dret col·lectiu a la utilització del català, que equipara amb el dret a l'avortament. D'altra banda, davant societats cada vegada més multilingües, defensa que la llengua pròpia minoritzada ha de prevaldre com a llengua d'integració dins de l'escola, però insisteix en la importància de respectar les llengües de la immigració. Destaca els programes d'acollida i les aules específiques per a la integració lingüística, que actualment són insuficients. Cal repensar com integrar totes aquestes llengües, perquè l'alumnat nouvingut i les seves famílies senten que respectem les seues llengües d'origen.

Respecte a quina seria la política lingüística més adequada per a aconseguir que el català fos llengua d'integració i convivència a l'escola, Comelles remarca que molts dels immigrants són hispanòfons, per una banda, i, per altra, la integració lingüística dels al·loglots és majoritàriament en castellà, realitat que tendeix a reforçar la llengua majoritària (castellà). Considera molt perjudicial l'hàbit social de canviar al castellà davant qualsevol persona que s'identifiqui com a no pròpia de la comunitat lingüística. Defensa que protegir la llengua pròpia també implica ajudar les

persones immigrades a conservar la seva, perquè a més substitució lingüística d'aquesta immigració, pitjor per a la catalanofonia. Amb els anys, s'ha passat de considerar el castellà com a llengua estrangera a comptar amb generacions nascudes als Països Catalans que només han rebut aquesta llengua familiar i pràcticament no han tingut exposició al català. Comelles rebutja responsabilitzar els immigrants: la immigració no és cap problema per a la integració lingüística. S'ha de tindre en compte que són el futur i trobar mecanismes perquè adoptin el català com a llengua identitària.

Per això, aposta per polítiques lingüístiques que reforcin la necessitat de saber català per a accedir a determinats llocs de treball o espais, fins i tot en l'empresa privada; i pressió societària per a ser capaços d'imposar la nostra llengua per la via horitzontal popular. En aquest sentit, es refereix al mecanisme d'una "pinça": una part de política lingüística-escola, i altra de llengua popular-llengua col·loquial-llengua de cada dia-llengua del carrer-llengua de la feina. Ambdues han de fer la pinça sense complexos, d'una forma compatible amb el dret de la gent a mantenir la seva llengua d'origen.

Tasa agrega que, més enllà del paper de l'escola, cal entendre que moltes de les persones que emigren, especialment procedents de Colòmbia, l'Equador o Veneçuela, arriben amb la percepció que Espanya és una continuïtat lingüística del seu context d'origen. Per això, assumir l'espanyol com a llengua d'integració els resulta més fàcil que no pas si s'instal·lessin a França o a Alemanya, on han d'aprendre una llengua diferent d'entrada. A més, adverteix d'un fenomen emergent que es dona a l'Amèrica Llatina: la pèrdua progressiva de llengües indígenes com el mixe o el quítxua. Recordava que la UNESCO ha declarat la dècada 2022-2032 com a Dècada Internacional de les Llengües Indígenes, però encara així, l'avançament del desànim lingüístic és alarmant. Aquest procés no és només conseqüència de la colonització europea, sinó també d'una segona colonització interna, protagonitzada per les elits mestisses que, adoptant la

llengua dels colonitzadors, han anat perpetuant la substitució de les llengües originàries. Paradoxalment, aquestes mateixes persones que no identifiquen aquesta colonització en el seu país d'origen, quan arriben a Catalunya o al País Valencià qüestionen l'ús del català i fins i tot l'associen a una forma d'opressió.

En aquest context, defensa de nou la importància de la política lingüística. Però adverteix que una política lingüística necessita temps, recursos i, sobretot, suport social. No es pot fer una política lingüística en contra de la societat. La clau és la percepció d'utilitat: una llengua és efectiva si és percebuda com a necessària per a viure i promocionar-se socialment. Sense aquesta percepció, l'aprenentatge i l'ús de la llengua es desincentiva. Com a exemple, menciona com, a Catalunya, durant dècades la llengua era vista com un ascensor social que permetia trobar feina, relacionar-se i prosperar. Però l'arribada de molta gent adulta que no ha passat pel sistema educatiu en català ha trencat aquesta cadena de transmissió, i ara és més habitual trobar espais on ja no s'entén què vol dir “un tallat”. A diferència d'anys enrere, la llengua ha deixat de ser percebuda com a necessària. I això comporta una pèrdua real en l'ús social, que s'observa en llocs com Barcelona o València, on només en espais molt concrets —com el *Corte Inglés* del centre— encara se sent parlar valencià.

En la seva última intervenció, Comelles remarca que, a Catalunya, hi ha un problema de motivació del professorat i una absoluta indiferència per part del govern i la inspecció educativa. Tot i tenir una legislació favorable a la llengua, sovint no s'aplica amb rigor, i molts centres educatius no mantenen el català com a llengua vehicular de manera efectiva. Tasa suma que des del País Valencià sovint s'ha mirat Catalunya amb admiració, com a model. Però ara, també allà la situació s'ha deteriorat. A més de la manca de sobirania lingüística derivada de l'Estat espanyol, hi ha una judicialització creixent que impedeix consolidar drets lingüístics. Recorda el principi de no regressió lingüística: els drets ja adquirits no es poden fer

enrere. Per això, adverteix que lleis com les que promouen una suposada “llibertat educativa” són en realitat un atac a aquests avanços, perquè retornen el sistema a estadis anteriors. Malgrat tot, defensa que, mentre no es puguin aplicar polítiques públiques més valentes, cal eixamplar els marges de la llei, explorar totes les possibilitats legals per protegir la llengua, ser creatius i no abandonar l'ús del valencià en cap context.

Durant el torn de preguntes, el públic planteja diverses preocupacions sobre el present i el futur de la llengua. Es menciona el cas d'Andorra com a exemple d'un país on el català és llengua oficial i requisit per a la nacionalitat. Tasa ressalta que la diferència fonamental és la sobirania: Andorra és un estat i pot establir aquestes normes, mentre que al País Valencià no hi ha competència per a imposar legalment el valencià. Comelles afegeix que, més enllà dels estats, cal pensar en una justícia lingüística global que protegeixi les llengües minoritzades en qualsevol territori. Altres intervencions del públic destaquen que l'escola no és suficient per garantir la transmissió i l'ús de la llengua si no s'actua també en els espais de socialització dels joves —esplais, esports, escoles d'estiu—, on sovint predomina el castellà.

També es denuncia l'absència d'un audiovisual atractiu en valencià, especialment per als adolescents, i es reclama autocrítica i iniciativa pròpia per crear sèries, relats i continguts que expliquen la pròpia història i cultura. Tasa insisteix al respecte que, si no som nosaltres qui contem la nostra història, ho faran altres. Així mateix, es destaca el paper dels tècnics lingüístics, que sovint es troben sols, amb poc reconeixement i en risc de desaparició si no hi ha relleu generacional. Algunes persones relaten experiències de discriminació lingüística i reclamen l'aplicació efectiva dels drets lingüístics; altres demanen una política lingüística realista, capaç d'actuar des de la societat mentre no hi hagi suport institucional. I es reivindica la importància d'un requisit lingüístic estable,

la implicació de l'empresa privada i la necessitat d'evitar que les polítiques lingüístiques canvien cada quatre anys.

Com a cloenda de la primera taula de debat, Vicenta Tasa argumenta que, en l'actual context, escola i societat són les dues potes essencials per sostenir la llengua. Davant la impossibilitat de fer polítiques oficials, cal impulsar-ne d'extraoficials, organitzant espais d'ús social del valencià i generant necessitat. Pere Comelles remarca que, tot i les dificultats, la comunitat lingüística té encara moltes oportunitats i no es pot deixar que el conflicte ens desmobilitzi.

3. El futur de la llengua: una qüestió de drets

La segona taula, *El futur de la llengua: una qüestió de drets*, s'inicia amb **Gerard Furest**, filòleg, professor de català i secretari de Comunicació i coordinador de la Comissió de Llengua a la Intersindical Educació, qui comença la seva intervenció enllaçant amb el debat anterior. Assegura que el problema principal de la comunitat lingüística catalana és de mentalitat: no podem esperar un nou govern d'esquerres i valencianista, sinó que, citant irònicament a Mariano Rajoy, fa una crida a catalans, valencians i balears a “fer coses”. Reivindica que el poble ha d'actuar, com va passar amb la consulta del març sobre el valencià a l'educació, on famílies i entitats van mobilitzar-se i els resultats van superar les expectatives; i amb la creació d'una ràdio com Comboi FM que, en la seva opinió, ocupa l'espai que hauria d'haver sigut cobert per una segona freqüència recollida en la llei d'À Punt, que mai va arribar a materialitzar-se. En aquest sentit, defensa que ser un poble implica saber reaccionar i autoorganitzar-se a nivell popular quan algú ens ataca: pensem què podem fer nosaltres pel nostre país.

Insisteix que no cal esperar governs favorables per actuar; es poden impulsar polítiques locals, perquè la llengua és un ecosistema fràgil

que pot avançar o retrocedir depenent de múltiples factors en un context de correlacions lingüístiques amb una llengua, el català, subordinada. Per això, rebutja la dicotomia entre optimisme i pessimisme, per considerar-la una clivella absolutament equivocada; i en proposa una altra: ser proactiu o passiu. Es presenta com un “optimista proactiu”: actuar amb convicció, perquè si no es fa res, a la llengua li queden dues generacions. Apunts que es pot revernacularitzar una llengua, i aquesta pot avançar fins i tot sense tenir un estat.

Per reforçar-ho, exposa el cas de Tolosa (Guipúscoa), on l'eusquera ha passat del 29% al 52% d'ús en quaranta anys gràcies a la combinació de voluntat d'una majoria política favorable a l'eusquera, consens social, formació, immersió real, control i sanció quan cal. Segons Furest, això demostra que una llengua pot recuperar-se sense estat, però cal voluntat col·lectiva i cohesió. Contràriament al cas exposat, critica que a Catalunya sovint es parla d'immersió quan, en realitat, molts alumnes no usen el català entre ells i no se'ls corregeix. En aquest sentit, la immersió és, en les seves paraules, un “unicorn” que no existeix. Reivindica que immersió vol dir generar usos reals, també en espais informals, com els esplais o les activitats extraescolars. I, per aconseguir aquesta realitat, torna a insistir que cal formació, control i, si cal, sanció social o institucional per garantir el compliment de les polítiques lingüístiques. Li suma la voluntat col·lectiva, perquè sense ella cap nació i comunitat lingüística pot sobreviurem.

Després de la diagnosi d'aquesta jornada, fa una crida a passar a l'acció, perquè la resta, argumenta, són jocs florals. Les llengües no es moren, es maten, i els drets es guanyen i es batallen cada dia, com deia Fuster. Reivindica la importància de conèixer els drets lingüístics abans de poder exercir-los. I, al respecte, assevera que s'ha de fer molta pedagogia social, perquè si no es reivindiquen els drets, els altres pensaran aquests drets són il·legítims. Així mateix, denuncia que a Catalunya ha existit una manca d'autoestima i unes dificultats per a articular un discurs sòlid a favor

dels drets lingüístics. Per contra, el discurs ha estat marcat pel neonacionalisme espanyol, és a dir, pel “dimoni taronja: Ciutadans”, com a concepte, no el partit. Considera que no s’ha entès que la llengua, i el dret a poder parlar-la al país, té a veure amb la dignitat humana. Evidentment, la llengua és identitària, reconeix, però apunta que no hi ha valencià sense nacionalisme valencià, perquè, en un món globalitzat, la utilitat del català radica en continuar sent valencians.

Per altra banda, lamenta que la interseccionalitat s’acaba allà on comença Espanya. Com a exemple, apunta que un homosexual a Catalunya se sentirà més discriminat per ser catalanoparlant que per pertànyer al col·lectiu LGTBIQ+; i recordar les paraules de Peret, qui assegurava que se sentia més discriminar per català que per gitano. Recorda que els drets, tal com va fer Rosa Parks, es batallen. I, en relació amb la frase “català a l’atac”, aposta per fer un nou pas: “Català a l’acció”. Cal conflictivitzar l’absència de català, organitzar-se, fer soroll i reaccionar, perquè, sense acció, es viu en una “distopia”, on el marc legal o teòric parla de normalitat lingüística, però la realitat és una altra.

Finalment, remarca que el català ha de tenir tant prestigi simbòlic com utilitat pràctica. Posa l’exemple d’una empresa catalana de distribució alimentària on el català és llengua d’identitat i ascensor social, i això funciona perquè hi ha coherència, formació i exigència. A partir d’això, conclou que estimar la llengua comporta assumir responsabilitats, fer-la servir i defensar-la amb acció, no només amb discursos, perquè, diu, no demanes a ningú que defensi allò que t’estimes perquè, si no, és que no t’ho estimes prou.

Al seu torn, **Júlia Ojeda**, doctora en Literatura catalana per la UOC, professora i investigadora postdoctoral Margarita Comas al Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears i activista per la llengua i pel país, manifesta que és un honor ser una de les participants del Congrés de Cultura Catalana, del qual

fa uns quants anys van ser part Joan Miró, Joan Fuster, Maria Mercè Marçal, Maria Aurèlia Capmany. Es presenta des d'un lloc intermedi: no com a experta acadèmica, sinó com a activista representant del jovent revolucionari. Relata com ha viscut personalment la realitat dels Països Catalans —viu a Palma i ha arribat al País Valencià en tren des de Barcelona —: és una imatge viva de la pancatalanitat. Recorda que l'última vegada que va estar al País Valencià va ser fa un any dins de l'Organització de Voluntaris Catalunya DANA, quan, enmig de la desgràcia, va viure una revelació absoluta que li va mostrar el país d'una manera que no l'havia vist mai. Tornar-hi dotze mesos després és, per una banda, una vergonya per constatar que Mazón continua al govern i, per altra, un orgull per retornar a aquell País Valencià que va veure amb una força que fa més forts tots els Països Catalans.

Preguntada sobre quin seria el model de sostenibilitat lingüística viable per a garantir-ne la transmissió intergeneracional de la llengua, afirma que no li agrada aquest concepte, perquè és partidària del conflicte lingüístic, com a integrant d'una generació de catalans que va viure el desencís del procés. Precisament, apunta que el millor aprenentatge del procés va ser entendre que hi havia coses que no s'havien volgut mirar de cara, una d'elles la qüestió lingüística, i que, si la seva generació no actuava després del 2019, vindrien els espanyolistes i Aliança Catalana. I, per tant, al seu juí el conflicte ha d'atacar també la línia de fundació que vol generar diferències entre procedències, orígens i una idea de la catalanitat que Ojeda, com a estudiosa i lectora de **Manuel de Pedrolo**, entén oberta, permeable i necessàriament lingüística. Perquè sigui necessàriament lingüística aquesta catalanitat i aquesta possibilitat d'assumir que es pot rearticular una llengua forta, poderosa i amb capacitat de sobreviure mil mil·lennis més, es necessita un conflicte, que porti a un estadi d'autoreconeixement i de construcció de comunitat.

Com a exemple, cita el moviment *Mantinc el català*, estès gràcies a les xarxes socials, que ha aconseguit obert un horitzó d'expectatives, activista, que no necessàriament ens situa en un lloc d'identitarisme activista: és molt fàcil ser activista amb el teu grup d'amics, els teus espais de socialització, el teu grup de reconeixement, les teves capelletes de militància; però el problema està fora. En aquesta línia, *Mantinc el català* ha superat els límits de l'activisme tradicional, amb una idea tan senzilla i missatges molt constructius, que, sense negar el conflicte, perquè mantenir el català genera un conflicte, s'allunya de generar una imatge quasi apocalíptica. Contràriament, aquest conflicte fa evident una situació d'anormalitat quan no es pot viure plenament en la pròpia llengua. Defensa que aquest tipus de conflicte poden generar converses horitzontals, que poden arribar a un punt d'intercomprensió i d'empatia. Es pot fer pedagogia lingüística a través de mantenir el català. En definitiva, sosté que l'única manera d'encarar aquesta teoria de sostenibilitat lingüística, com a parlants d'una llengua minoritzada, és anar al conflicte, però armats amb les eines i les ferramentes dels mantenidors del català i de la comunitat lingüística que es vol hegemònica, lliure i sana.

Per altra banda, reitera la importància de fixar-se en el cas d'Andorra, en quant al model econòmic, el procés d'innovació i el marc legislatiu. Paral·lelament, reclama més estudis comparatius entre territoris i més unitat d'acció política entre els Països Catalans. Mirant cap a Catalunya, critica el govern català de Salvador Illa que, tot i la seva insuficiència en política lingüística, maquillada i submissa a l'agenda de Madrid, està fent més del que s'havia fet en els últims anys amb governs independentistes: és la primera vegada que existeix una Conselleria de Política Lingüística en democràcia a la Generalitat de Catalunya. No obstant això, les escoles a Catalunya s'estan castellanitzant a un ritme vertiginós i els usos lingüístics del català estan ara mateix al 32%. Denuncia que el “bilingüisme amable” de Salvador Illa és la manera encoberta de no

assumir que estan en un procés de substitució lingüística. I, al mateix temps, ressaltar que el govern del PP, de Marga Prohens, a les Illes Balears fan polítiques lingüístiques contradictòries: retòricament hostils, però alhora amb mesures reals de suport a la cultura. Per això, fa una crida a actuar amb més frontalitat amb els partits polítics per a fiscalitzar-los.

Finalment, Ojeda parla de **La Gossa Sorda**, el seu retorn i el simbolisme emocional d'eufòria que això ha tingut per a la seva generació. En primer lloc, celebra que sigui un estímul cultural i polític que demostra que hi ha relleu generacional, i el mèrit dels valencians per ser els músics dels Països Catalans que millor saben explicar la realitat del país sense fugir de la política. Però, en segon lloc, alerta que si han hagut de tornar és perquè alguna cosa s'ha trencat. Acaba expressant el desig d'una nova "primavera valenciana" que ressoni arreu dels Països Catalans i remogui consciències.

La taula de debat finalitza amb les intervencions del públic, amb nombroses aportacions que posen de manifest tant la preocupació per la situació actual de la llengua com la voluntat de continuar lluitant-hi des de la societat civil. Diversos assistents recorden que, des de la transició, s'han fet avenços legals i simbòlics en la normalització lingüística, però que sovint ha mancat autoestima i inversió real. S'insisteix que caldria exigir que els pressupostos públics incloguin partides d'almenys el 50% destinades a la llengua i la cultura pròpies, i que els governs locals poden i han d'actuar amb més decisió.

Altres intervencions remarquen la necessitat de perdre la por i canviar-la de bàndol, assumint que la defensa de la llengua implica inevitablement conflicte i acció, al mateix temps que es reflexiona sobre el paper de les comarques centrals del País Valencià i es qüestiona la presència dels homes homosexuals en una lluita per la defensa de la llengua i la nació que protagonitzin, com a mínim en la població jove, les dones i els homes homosexuals. S'apella a l'orgull de les conquestes aconseguides, a la

importància del consum cultural en català i a la necessitat d'una societat civil organitzada, capaç de fiscalitzar qualsevol govern. També es parla del paper dels ajuntaments com a espais clau per promoure l'ús social del valencià i del valor de la iniciativa privada. I s'assegura que al País Valencià no s'ha tingut cap govern favorable a la llengua, sinó un govern progressista amb una majoria de membres que parlaven valencià, però amb una minoria de membres a favor de la recuperació de la llengua i del país.

En les seves respostes, Gerard Furest subratlla que el principal repte és canviar els marcs mentals heretats dels anys vuitanta, assumir que avui som una minoria lingüística i actuar en conseqüència. Defensa la idea de les “minories intolerants”, aquelles que, amb disciplina i organització, són capaces de transformar la realitat mantenint-se fermes i amb les coses molt clares; i insisteix que sense necessitat d'ús no hi ha llengua i que, per tant, cal consumir, crear i donar vida als espais culturals i mediàtics en català. Júlia Ojeda celebra la força de les noves generacions i el paper fonamental de les dones en la defensa de la llengua i del país, prenent com a exemple les lluites del moviment feminista. Reivindica l'autodefensa lingüística com una forma d'empoderament i dignitat, i assenyala el País Valencià com el motor futur de la nació sencera, capaç de recuperar el coratge i la lucidesa dels anys setanta. En la cloenda, agraeix l'acollida i expressa el desig que d'ací a cinquanta anys es pugui celebrar un nou Congrés de Cultura Catalana en uns Països Catalans plenament lliures.

4. Cloenda de l'acte

La presidenta d'Acció Cultural del País Valencià, **Anna Oliver**, s'acomiada donant les gràcies a tots els assistents, i al Congrés de Cultura Catalana i al PEN Català per la complicitat. I convida els presents a acudir a la manifestació del pròxim 25 d'abril per traure la quadribarrada a la plaça

de l'Ajuntament de València, perquè, afirma en referència a les mencions a la Gossa Sorda, el nacionalisme valencià ha creat i propiciat eixa escena musical que hui en dia exhaureix entrades en qüestió d'hores.

I, per aquells que no puguin esperar, els anima a participar eixa mateixa vesprada al Correllengua de Gandia, que compleix trenta anys, el que evidencia “que les comarques centrals continuen a pic i pala treballant absolutament pel valencià en l'escola, el carrer, el comerç i tots els espais que es poden ocupar i que preocupen”. “Tenim una trajectòria, tenim molts antecedents, tenim molta gent que hui també ens acompanya en aquesta sala que ha fet possible la realitat i la pervivència del valencià. Ajudar i col·laborar en eixes mobilitzacions és una obligació per tot el món”, conclou.